

Прадмова-маніфэст

Юрыдычны часопіс “Праўнік” першасткова паўстаў як on-line праект у лістападзе 2004 году зь ініцыятывы шэрагу студэнтаў ды аспірантаў права Беларускага дзяржаўнага ўнівэрсытэту, што імкнуліся такім чынам хаця б неяк запойніць нястачу якаснай праўнай інфармацыі на дзяржаўнай беларускай мове. Аднак ужо праз паўгады функцыянаваньня ўэб-бачынікі часопіса выявілася відавочнай неабходнасьць пашырэння праекту коштам выпуску друкаванага выданьня, першы нумар якога мы й прапануем зацнаму чытачу. На сёньняшні дзень на кніжным/прэсавым рынку краіны ды ў байнэце склалася дзіўная сытуацыя, калі праўная літаратура, юрыдычная аналітыка й навіны права краіны падаюцца амаль спрэс па-расейску. Больш за тое, пасьля 1995 году назіраецца ўстойлівая тэндэнцыя скарачэньня колькасьці праўных курсаў у дзяржаўных і прыватных ВНУ, што чытаюцца па-беларуску. Ніводнае аддзяленьне права краіны ня можа пахваліцца наяўнасьцю хаця б адное акадэмічнае групы/плыні, якая б мела магчымасьць атрымліваць юрыдычную адукацыю на роднай мове. Фактычна па-беларуску (дый то не заўсёды) чытаюцца толькі лекцыі зь гісторыі дзяржавы й права Беларусі. Працэс распрацоўкі ўласнае юрыдычнае тэрміналёгіі настолькі замаруджаны, што цягам апошніх 10-і год не было выдадзена ніводнага беларускамоўнага юрыдычнага слоўніка. Да таго ж, афіцыйныя выданьні часта папросту калькуюць праўныя тэрміны з расейскае мовы й практычна ніколі не адыходзяць ад сумнеўных лексычных штампаў савецкіх часоў.

Другая прычына — імкненьне пераадолець скалянізаванае мысьленьне вялікае часткі сваіх старэйшых калегаў. Генэрацыя праўнікаў, заангажаваных у працу над гэтым часопісам, мысьліць сябе нашчадкамі й прадаўжальнікамі “ліцвінска-беларускае” праўніцкае традыцыі. Традыцыі, што ўзбагаціла чалавецтва імёнамі Лява Сапегі, Паўла Астравіцкага, Марціна Валадковіча, Астафея Валовіча й г.д. Традыцыі, плёнам якой сталі Статуты Вялікага княства Літоўскага, напісаныя, як вядома, на старабеларускай мове, — найпрагрэсіўнейшыя прыклады каліфікацыі ў тагачаснай Эўропе. Традыцыя гэта ёсьць эўрапейскай каранямі (кантынэнтальнае права, рымскі цывілістычны фундамент, ідэі канстытуцыйналізму) ды нацыянальнай па форме (беларуская мова й кшталтаваньне ўласных праўных дактрынаў, закліканых спрыяць пасьпяховай дэмакратызацыі дзесяцімільённага эўрапейскага народу). Па сутнасьці, сама мадэрновая беларуская ідэнтычнасьць была сфармуляваная юрыстамі па адукацыі: ад Кастуся Каліноўскага й Францішка Багушэвіча да Івана Луцкевіча, Рамана Скірмунта, Фабіяна Акінчыца ды іншых. Стваральнікі часопіса ні ў якім разе не падзяляюць падыходаў, што атаясамліваюць “тэарэтыкаў савецкага права” з “айчыннай школай”, а таксама не вітаюць “інтэграцыі” беларускага й расейскага заканадаўства. Падыходаў, якімі часьцяком злоўжываюць аўтары беларускіх падручнікаў, публіцыстычных артыкулаў й курсаў лекцыяў юрфакаў краіны.

Мэты праекту:

- ✓ задзіночыць беларускамоўных студэнтаў-праўнікаў краіны (перадусім юрыдычнага факультэту й аддзяленьня міжнароднага права факультэту міжнародных стасункаў БДУ), а таксама практыкуючых юрыстаў і тэарэтыкаў права, што імкнуцца спрыяць паўставаньню НАЦЫЯНАЛЬНАЕ школы права;
- ✓ запачаткаваць/працягнуць традыцыю беларускамоўнае юрыдычнае аналітыкі, асабліва ў тых галінах, дзе выкарыстаньне роднае мовы да гэтага часу было фрагмэтарным (цывілістыка, гаспадарчае, працоўнае права й д.п.);
- ✓ прэзэнтаваць трыбуну для маладых адмыслоўцаў з права й паліталёгіі, не абцяжараных абэрацыямі каліянальнага мысьленьня;
- ✓ стварыць прэцэдэнт рэгулярных навінаў і аналітычных артыкулаў з права на беларускай мове;
- ✓ прадстаўленымі тэкстамі, праз актыўнае абмеркаваньне на форуме ды арыгінальны аўтарскі Інтэрнэтавы слоўнік паступова распрацоўваць і папулярызоўваць сучасную беларускую юрыдычную й паліталёгічную тэрміналёгію;
- ✓ абменьвацца досьведам працы з надзённымі праблемамі айчыннага заканадаўства й супольна практыкавацца шляхам спробаў on-line кансультаваньня на адпаведным форуме сайту.

Удзельнікі праекту таксама спадзяюцца, што ў межах часопіса паўстане сапраўдная аўора для сустрэчы і дыялёгу прагрэсіўных беларускамоўных палітолягаў. Гэтая ініцыятыва, дзякуючы прынцыповай адкрытасьці нашае творчае лябараторыі для новых удзельнікаў, скіраваная на тое, каб дапамагчы маладым і незалежным тэарэтыкам заявіць пра сябе. Мы мяркуем, што канцэптуальны апарат і мэтадалёгія паліталёгічнага аналізу павінны распрацоўвацца і выпрабаввацца менавіта з дапамогай актуальных і жывых дасьледаваньняў, і запрашаем усіх ахвотных далучацца да нашых тэарэтычных высілкаў.

Пры падборы тэкстаў мы імкнемся пакідаць як мага больш прасторы для выказваньня нетрадыцыйных пазыцыяў, што часам могуць супярэчыць меркаваньням рэдактарскай рады. Мы лічым непрымальнай дыскрымінацыю паводле перакананьняў, узросту й сацыяльных пазыцыяў аўтара, бо збольшасьці прытрымліваемся лібэральных поглядаў. Нягледзячы на тое, што праект робіцца высілкамі студэнтаў і аспірантаў БДУ, будзем радыя прэзэнтаваць тэксты ўсіх, хто імкнецца “мысьліць-па-беларуску-й-дзеля-Беларусі”: ад выпускнікоў юрфакаў да дактароў юрыдычных навук, ад тэарэтыкаў сталічных ВНУ да практыкуючых праўнікаў беларускіх мястэчак.

Зважаючы на неабходнасьць рэпрэзэнтацыі найноўшай юрыдычнай думкі Беларусі ў сьвеце, было вырашана зрабіць друкаваны часопіс дзьвюхмоўным. У якасьці мовы-“транслятара” была абраная бясспрэчная lingua franca — ангельская. Што да беларускай мовы, уважаючы кожны зь яе сёньняшніх варыянтаў за легітымны й паважаючы права на адстойваньне сваёй пазыцыі, друкуем тэксты ўва ўсіх трох варыянтах: клясычны правапіс, “наркамаўка”, лацінка.

Чакаем на Вашыя тэксты, прапановы супрацы, парады й зацэмкі на адрас praunik@praunik.org.

PREFACE

The rationales of the project

Belarusian legal journal "Praŭnik" is an initiative of Belarusian law students and young lawyers launched in November, 2004 as an On-line project. This printed issue is regarded as a part of that versatile initiative. The main rationale of the project is to make an attempt to overcome the colonial thinking of a great portion of the older generation of Belarusian lawyers. The young lawyers, who contribute to this journal, aim at building their legal outlook grounding on the "Belarusian-European" legal paradigm rather than on the "Russian-Soviet" one.

Belarusians have deep and rich legal tradition which stems from the Statutes of Grand Duchy of Litva¹ (1522, 1569, 1588), written in the old Belarusian language, which were the most progressive examples of medieval codification of law in the Europe of that time. It is interesting to note that the modern identity of Belarusians as a nation has been formulated to a large extent by professional lawyers: from Kastyuś Kalinoŭski and Francišak Bahuševič to Ivan Łuckievič, Raman Skirmunt and others.

Another important goal of the journal is to cover the lack of legal information in the Belarusian language. Today we face quite a strange situation when legal literature, judicial analytics and legal news are represented almost exclusively in Russian. Unfortunately, Belarusian authorities do not encourage practical use of the Belarusian language, limiting it almost exclusively to folklore. Moreover, since 1995 there has been a stable decline in the number of legal courses taught in Belarusian in public and private universities of Belarus. As a matter of fact, only the university courses of "History of State and Law of Belarus" are given (still not always) in Belarusian. The process of judicial terminology research in Belarusian is so slow that during the last decade not a single Belarusian legal dictionary was published. This project will hopefully contribute to the renaissance of the Belarusian language in the sphere of law.

It was decided to make this edition bilingual with regard to the necessity of presenting contemporary Belarusian legal thought abroad. English was chosen to perform this role as an indisputable *lingua franca*.

The Goals of the project are:

- ✓ To unite the Belarusian-speaking students of law as well as practicing lawyers and legal scholars, who are committed to the development of the NATIONAL legal school;
- ✓ To provide a tribune for young specialists of law and political science, who wish to think Belarus-centered and critically;
- ✓ To popularize and refine juridical analysis and Belarusian legal terminology by means of providing legal texts, active forum discussions and an on-line dictionary;
- ✓ To share practical legal experience by means of maintaining a forum for discussion and regular on-line consulting.

Editorial policy

The Editorial Board encourages publishing new and critical articles and opinions, which might not correspond to the opinion of the editorial board. Despite the fact that our project is primarily run by the students of Belarusian State University, we welcome all those willing to contribute to our pages in Belarusian or English. We are looking forward to seeing your texts, proposals and comments. Our e-mail address is praunik@praunik.org.

■ EDITORIAL BOARD

¹ Here and further in the issue the name "Grand Duchy of Litva", rather than "Grand Duchy of Lithuania" will be employed. The former name is evidently closer to the historical truth. The name "Grand Duchy of Lithuania", by proking direct connotations of the present-time Republic of Lithuania, is misleading as for the origin and the national structure of the Belarusian-Lithuanian Grand Duchy. In that case, the term "Litva" appears to be both a sound and a compromising choice.